

Programma van maatregelen bij Archeologienota : 's McDonald's Slagmolenweg Genk (prov. Limburg)

Robby Vervoort
Freelance Senior Archeoloog
Borgerhout, november 2016

Titel

Programma van maatregelen bij Archeologienota:

McDonald's Slagmolenweg Genk

(prov. Limburg)

Auteur

Elly Heirbaut

Robby Vervoort (red)

Opdrachtgever

McDonald's Belgium

Projectcode

2016J220

Plaats en datum

Borgerhout, november 2016

Reeks en nummer

RVFSA-Rapport,

© Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

1. Technische fiche/administratieve gegevens	3
2. Inleiding	6
3. Onderzoeksvragen.....	6
4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied	9
5. Programma van maatregelen.....	9

1. Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site

McDonald's, Slagmolenweg, Genk

Ligging

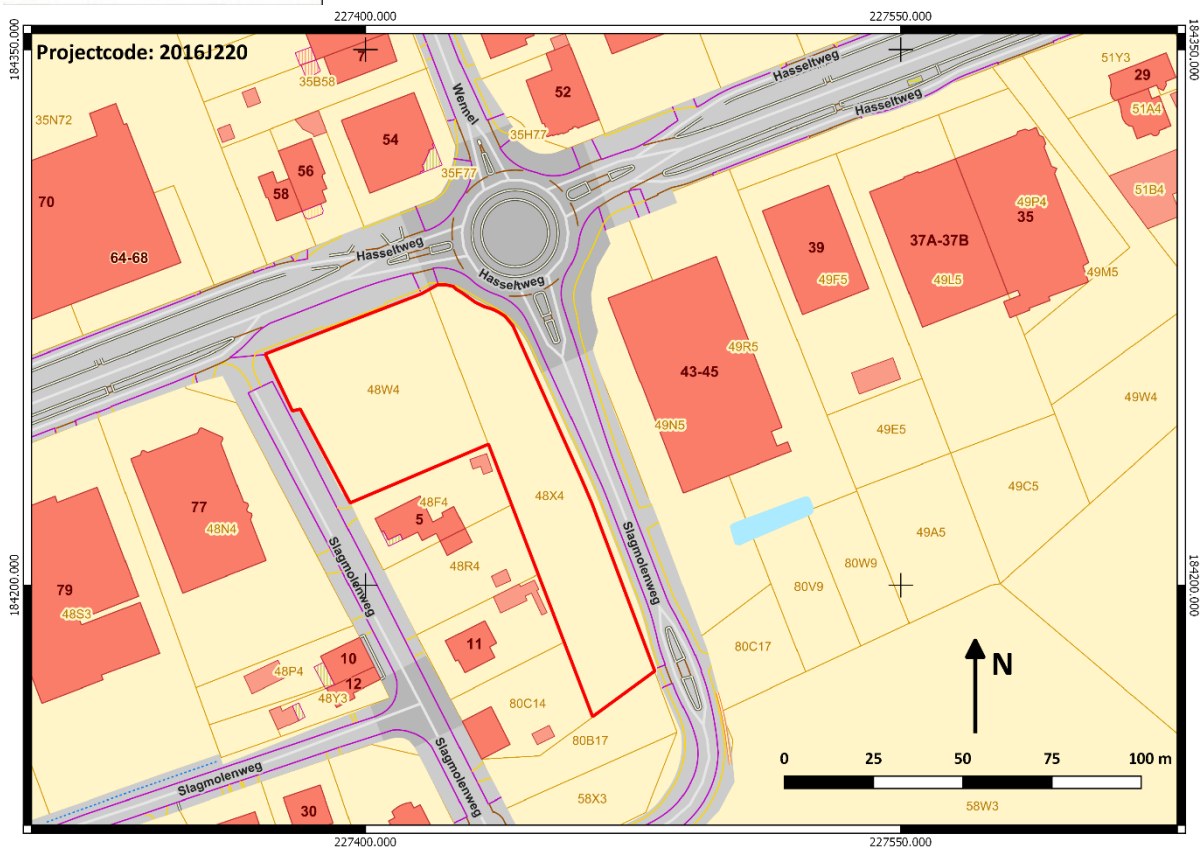
Provincie Limburg,
3600 Genk,
Hasseltweg - Slagmolenweg

Kadastrale gegevens projectgebied

Gemeente Genk,
Genk 6^e AFD/ sectie G,
Perceelnrs projectgebied:
84W4/84X4

Bounding Box

X 227371,9 Y 184264,8
X 227435,7 Y 184287,8
X 227481,3 Y 184175,5
X 227463,6 Y 184163,7
X 227434,7 Y 184239,8
X 227395,5 Y 184223,6

Figuur 1: Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied¹

Onderzoek

Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek

Projectcode

2016J220

Opdrachtgever

McDonald's Belgium

Contactpersoon opdrachtgever

Dhr. Steve Van Hoof

Uitvoerder

Robby Vervoort. Freelance Senior Archeoloog. Research
& Consultancy.
Elly Heirbaut (LAREs)

Erkend archeoloog

Robby Vervoort OE/ERK/Archeoloog/2016/00126

Nummer wettelijk depot

¹ www.geo.onroenderfgoed.be

Niet van toepassing

Termijn

2 november - 27 november

Geplande ingreep

Bouwen nieuw restaurant en parking.

Geldende wetgeving en voorwaarden

Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3000m² of meer en de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedragen, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en is gelegen buiten een zone waarop lagere oppervlaktecriteria van toepassing zijn.

Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

Doelstelling

Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek en eventueel booronderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.

Vraagstelling

- Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied (**onderzoeksvraag 1**)?
- Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied (**onderzoeksvraag 2**)?
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorisch potentieel van het terrein (**onderzoeksvraag 3**)?
- Wat is de impact van de geplande werken (**onderzoeksvraag 4**)?

- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op (onderzoeksvraag 5)?

Thesaurus

Archeologienota, bureauonderzoek

2. Inleiding

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunning te Genk, Slagmolenweg - Hasseltweg, werd gevraagd een archeologienota op te stellen. Daarom werd in de eerste plaats een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd (bureauonderzoek). Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek werd vervolgens het hieronder geschreven programma van maatregelen opgesteld.

3. Onderzoeksvragen

- *Wat is de landschapshistoriek van het projectgebied?*

Op basis van het beschikbare bronnenmateriaal kan besloten worden dat het projectgebied geen specifieke bodemkenmerken bevat die het aantrekkelijker maakten voor bewoning in het verleden.

Het projectgebied bevindt zich aan de rand van het Genkse duinenlandschap en is meer bepaald gelegen in een lagere vochtige depressie. Op basis van door de bouwheer uitgevoerd boringonderzoek blijkt dat minstens de bovenste halve meter van de bodem werd verstoord in het noordelijke deel van het projectgebied. Het zuidelijke deel van het projectgebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van organisch slib in een vochtige omgeving.

De historische ontwikkeling van Genk en omgeving alsook de cartografische bronnen tonen aan dat het projectgebied pas gedeeltelijk bebouwd werd in de loop van de tweede helft van de 20ste.

- *Welke archeologische sites zijn gekend in of nabij het projectgebied?*

Het is bekend dat in het gebied ten zuiden en zuidwesten van het plangebied, De Maten, verschillende duinen aanwezig zijn. Deze werden gevormd tijdens de laatste ijstijd. Op verschillende plaatsen zijn dan ook concentraties van lithisch materiaal gevonden. In enkele gevallen gaat het om vele honderden artefacten uit het laat-mesolithicum, wat er op duidt dat er toentertijd op deze plekken geleefd/gewoond werd. Indicaties voor vindplaatsen uit de metaaltijden (bronstijd, ijzertijd), Romeinse tijd en middeleeuwen zijn in een wijde straal rondom het plangebied niet aangetroffen. Wel zijn een 16^e-eeuwse schans en molen uit de omgeving bekend, en de nieuwe/nieuwste tijdsminen.

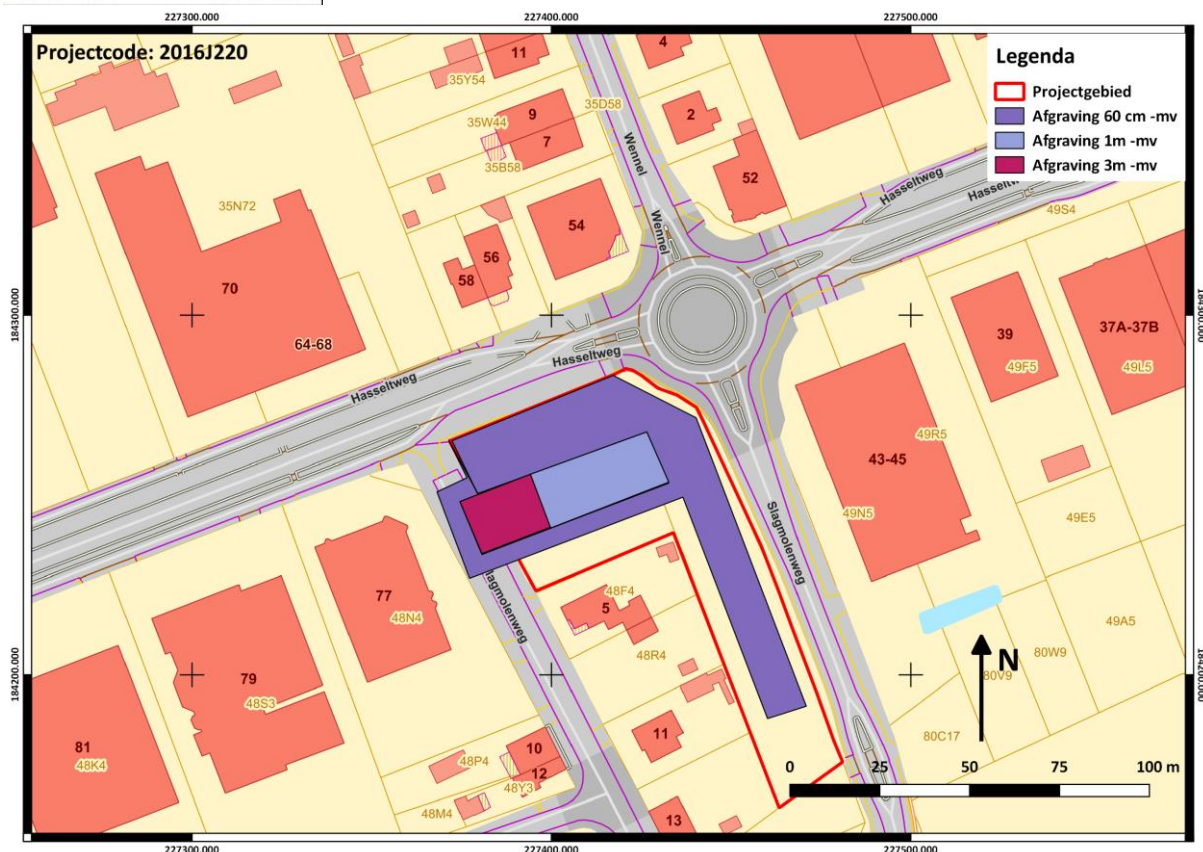
- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?*

Op basis van de onderzochte bronnen kan niet worden uitgesloten dat er zich geen archeologische resten in het projectgebied bevinden. Wel kan geconcludeerd worden dat de kans op het voorkomen van archeologische resten met een hoog kennisvermeerderingspotentieel klein is aangezien een groot deel van het terrein reeds werd verstoord bij de constructie en sloop van de 20ste eeuwse bebouwing en bij de aanleg van de weginfrastructuur nabij het projectgebied. Op basis van de beschikbare bronnen kan geconcludeerd worden dat het projectgebied gelegen is in een vochtig gebied. Op de kaart van Ferraris bevindt het projectgebied zich pal in een ven of vijver. Ook op andere kaarten zijn in de directe lager gelegen omgeving van het projectgebied moerassige zones aangeduid.

Aan de hand van de tijdens de bureaustudie onderzochte bronnen kunnen we besluiten dat, indien er zich archeologische resten in het projectgebied bevinden, deze wellicht dateren uit de prehistorie. Echter zullen deze sporen grotendeels vernield zijn bij de constructie en sloop van de 20ste eeuwse bebouwing, zoals kon worden aangetoond bij het in opdracht van de bouwheer uitgevoerde booronderzoek. Wellicht is het terrein nog meer verstoord dan eerder beschreven aangezien de juiste positie van alle ondergrondse elementen heden niet meer gekend is.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

De geplande werkzaamheden zullen een negatieve impact hebben op het eventueel aanwezige bodemarchief en zullen een volledige verstoring en vernieling van het bodemarchief met zich meebrengen in de zones waar het bodemarchief nog niet volledig werd vernield. Dit geldt voornamelijk voor de zones waar dieper wordt gegraven, namelijk de zone van 1 meter en 3 meter onder het maaiveld.

Figuur 2: Aanduiding verstoringsdieptes

- Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende info op? Zo neen, is er een vervolgonderzoek nodig en welke methode levert het meeste informatie op?

Op basis van het bestudeerde bronnenmateriaal kan niet worden aangetoond dat er zich geen archeologische resten in het projectgebied bevinden. De bronnen tonen echter wel aan dat de kans op het voorkomen van sites met een hoog potentieel tot kennisvermeerdering laag is aangezien een groot deel van het projectgebied volledig verstoord werd tot een diepte van minimum 50 centimeter onder het huidige maaiveld. Hierdoor kunnen de eventueel aanwezige resten niet in hun ruimere context worden bestudeerd en geven ze enkel informatie omtrent de bewoningsverspreiding op een bepaald moment in het verleden. De nodige inspanning (logistiek en financieel) weegt niet op tegen de mogelijke resultaten.

Op basis van het in opdracht van de bouwheer uitgevoerde landschappelijk booronderzoek kon worden aangetoond dat het bovenste deel van de bodem reeds werd verstoord tot 50 centimeter (B1) in het noordwestelijke deel van het projectgebied en tot 120 centimeter in het noordoostelijke deel van het projectgebied (B2). In het zuidelijke deel van het projectgebied is een natte organische ophogingslaag aanwezig tot minstens 120 centimeter (diepte boringen B3 en B4).

We kunnen stellen dat het reeds uitgevoerde onderzoek volstaat om te kunnen concluderen dat de kans op de aanwezigheid van een eventuele site met een hoog potentieel op kennisvermeerdering

binnen het projectgebied klein is. Bovendien zou de kostprijs van bijkomende onderzoeken niet opwegen tegen de eventueel aanwezige kennisvermeerdering.

4. Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied

Het feit dat het betreffende perceel zwaar verstoord is, doet ons concluderen dat het projectgebied geen groot potentieel heeft op kennisvermeerdering. De mogelijkheid bestaat dat er zich nog archeologische resten bevinden in het projectgebied. Echter door de hoge verstoringsgraad zal de uit de eventueel aanwezige resten voortvloeiende informatie eerder beperkt zijn. Het is steeds belangrijk bij de studie van archeologische resten om zo veel mogelijk informatie omtrent de context van de aangetroffen resten te kunnen achterhalen. De in de bodem bewaarde informatie is op zich al slechts een gedeelte van het gehele verhaal. Indien hierbij nog een groot deel van de eventueel aanwezige informatie bijkomend werd vernield, betekent dit een verlies aan potentiële informatie omtrent de wel nog bewaarde resten. De belangrijkste bron aan informatie lijkt ons dan ook te bestaan uit het aantonen van menselijke aanwezigheid in een bepaalde periode in het projectgebied. Gezien het beperkte kennisvermeerderingspotentieel lijkt het ons dan ook niet opportuun bijkomende kosten te maken voor verder onderzoek met het oog op eventueel aanwezig archeologische resten in het projectgebied.

5. Programma van maatregelen

Er werd een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd, dat aangeeft dat er geen bijkomende maatregelen meer nodig geacht worden in het kader van de geplande werken. Al het vooronderzoek dat noodzakelijk is om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed werd uitgevoerd.

De impact van de geplande werkzaamheden werd getoetst aan de gekende reeds verstoorde en reeds onderzochte zones, de gekende geologische, bodemkundige en ecologische kenmerken en de gekende archeologische en historische waarden (zie verslag van resultaten van het vooronderzoek).

Belangrijk in de afweging van de noodzaak voor verder vooronderzoek zijn de huidige graad van verstoring, het beperkte potentieel tot kennisvermeerdering en de hieraan gekoppelde meerkost ten gevolge van bijkomend onderzoek.

Naar aanleiding hiervan zijn geen verdere maatregelen vereist. Daarom wordt geen programma van maatregelen opgemaakt. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering.

De afweging of verder vooronderzoek noodzakelijk is, gebeurt op volgende wijze:

Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- *de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven*
Hoewel niet kon aangetoond worden dat er zich geen archeologische resten in het projectgebied bevinden, kon wel voldoende worden aangetoond dat deze resten grotendeels verstoord zijn en diengevolge geen groot potentieel op kennisvermeerdering hebben.
 - *een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen*
Gezien het ontbreken van mogelijke archeologische resten met een hoog potentieel aan kennisvermeerdering dienen geen verdere maatregelen genomen te worden.
 - *een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken*
Er dient geen archeologische opgraving plaats te vinden in het projectgebied.
 - *een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken*
Er dient geen plan van aanpak gemaakt te worden voor een eventueel behoud in situ.
- Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kunnen we besluiten dat er voldoende informatie is gegenereerd om een te bekrachtigen archeologienota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.